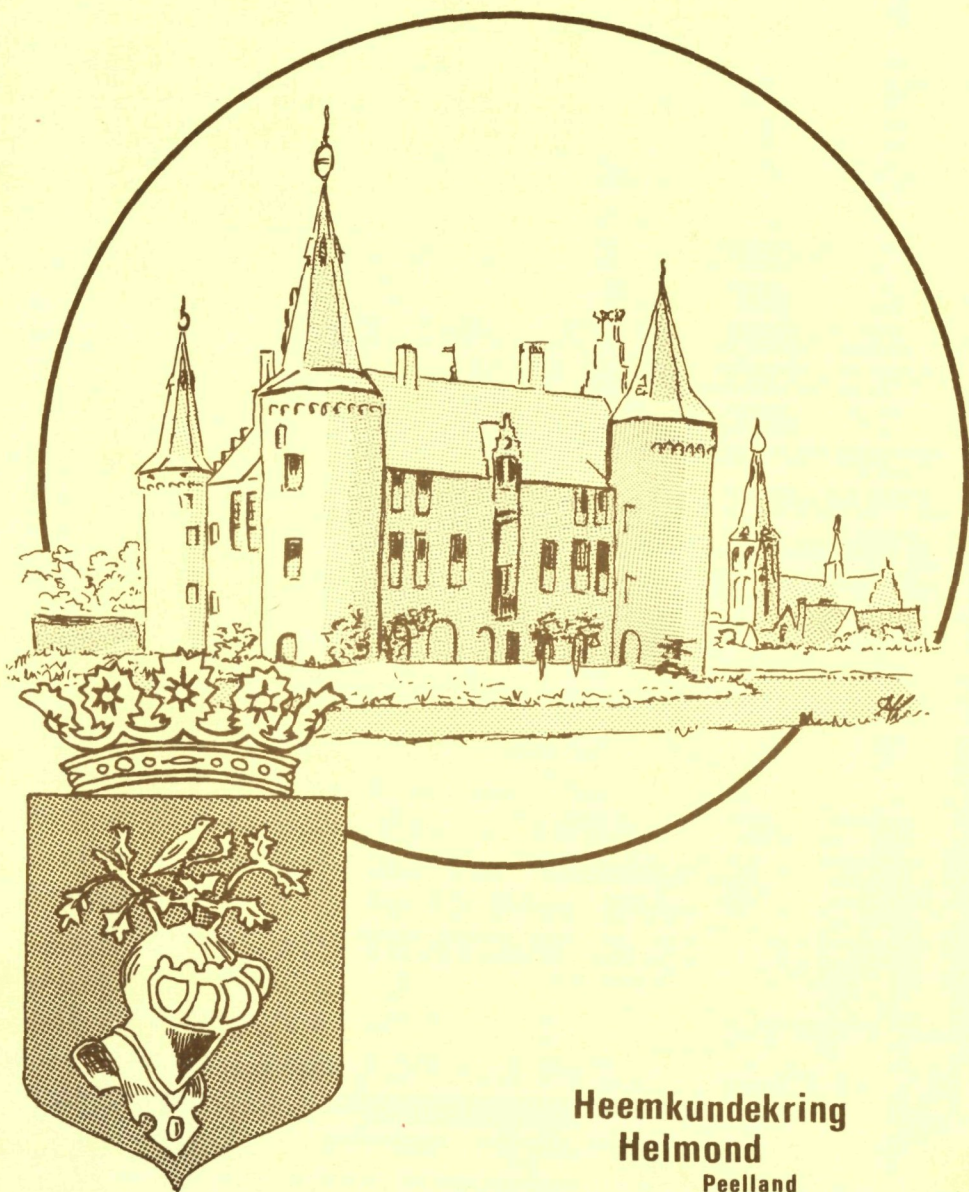

1990/1

Helmonds Heem

Heemkundekring
Helmond
Peelland

Uitgave van Heemkundekring
HELMOND
Peelland
Opgericht 24 mei 1948

3-Maandelijks Tijdschrift

Secretariaat en
abonnementen:
J. Vogels,
Nemerlaerhof 76,
Helmond.
Tel. 04920-10348

Redactie:
Sanne Vonk
Jan Zeeuwen
Wim Eijs

Redactieadres:
Joh. Bosboomstr.13
5702 VL Helmond.
Tel. 04920-51847

Typewerk:
Sanne Vonk

Kringlidmaatschap
incl. abonnement:
f. 27,50 per jaar.

Abonnement zonder
lidmaatschap:
f. 15,- per jaar.

Penningmeester:
T. Korporaal
Past. vd Venstr 17
Helmond.
AMRO Helmond
rek. 48.80.23.300.

EIGENDOM
HEEMKUNDEKRING
HELMOND-PEELLAND

Themanummer Stamboom-
onderzoek

Inhoud:

Voorwoord

Stamboomonderzoek of
familiegeschiedenis,
W.J. Eijs

Archiefbronnen,
J.C.P. Vogels

Aanvullende archief-
bronnen in Helmond,
J.C.P. Vogels en
A.J. Bodemeijer

De bibliotheek van de
Gemeentelijke Archief-
dienst Helmond,
A.L. van Tilburg.

Tips en opmerkingen uit
de praktijk,
A.J. Bodemeijer.

Opmerkelijke zaken,
J.C.P. Vogels

Gegevens bij de genea-
logische werkgroep.

Nuttige adressen.

De redactie is niet aanspra-
kelijk voor de inhoud van de
geplaatste artikelen.

HELMOND-PEELLAND

Voorwoord.

De genealogische werkgroep.

Op verzoek van het bestuur van de heemkundekring Helmond-Peelland heeft de Genealogische werkgroep de hierna volgende bijdrage samengesteld.

Omdat er al veel dokumentatie over stamboomonderzoek is verschenen heeft de werkgroep zich beperkt tot het beschrijven van enkele informatiebronnen, die in de Helmondse situatie het meest op de voorgrond treden. Deze bronnen zijn te raadplegen in de studiezaal en bibliotheek van de Gemeentelijke Archiefdienst, Molenstraat 121 te Helmond.

De Genealogische werkgroep wordt op dit moment gevormd door de heren J.C.P. Vogels, A.J. Bodemeijer, W.J. Eijs en A.L. van Tilburg.

Voorzitter J.C.P. Vogels (Nemerlaerhof 76) is 33 jaar, ambtenaar en sinds 1974 bezig met stamboomonderzoek. Begin 1981 werd hij lid van onze heemkundekring. In 1987 volgde hij de heer A. Bodemeijer als voorzitter van de werkgroep op.

De heer A.J. Bodemeijer (Noordende 36) is 70 jaar en doet al bijna 50 jaar aan stamboomonderzoek. Hij is lid van vijf Nederlandse en één Duitse genealogische vereniging. Vele publicaties in heemkundige en genealogische tijdschriften zijn door hem verzorgd.

De heer W.J. Eijs (Boerhaavelaan 50) is 67 jaar. Hij vestigde zich na zijn pensionering in 1983 in Helmond, waar hij lid werd van onze heemkundekring. In 1988 verscheen van zijn hand de genealogie 'Sanders uit Helmond'. Sinds kort is hij lid van de redactie

van Helmonds Heem. Dit seizoen verzorgde hij een tweetal cursussen Genealogie voor beginners voor de Volksuniversiteit Helmond.

De heer A.L. van Tilburg (Jekerstraat 111) is 64 jaar en vanaf 1974 lid van onze vereniging. In dat jaar startte hij ook met zijn onderzoek naar de familie Van Tilburg, waarmee hij inmiddels tot 1680 gevorderd is. Momenteel is hij bezig met het samenstellen van zijn kwartierstaat, die hij te zijner tijd hoopt te publiceren.

Stamboomonderzoek of familiegeschiedenis.

W. Eijs.

Inleiding.

Bijna iedereen heeft wel eens gehoord van mensen, die hun stamboom uitzoeken. Er zijn in Nederland tienduizenden die dit hebben gedaan, met wisselend succes. Het resultaat is sterk afhankelijk van de manier, waarop zo'n onderzoek wordt aangepakt.

Dit themanummer is bedoeld om - voorzover nog niet aanwezig - uw interesse voor stamboomonderzoek, ook wel genealogie genoemd, te wekken en tevens om u de weg te wijzen om uw onderzoek met succes te kunnen volbrengen.

Waarom doen mensen eigenlijk aan stamboomonderzoek?

Het antwoord is doorgaans: mensen zijn nieuwsgierig naar de geschiedenis van hun familie. Zij zoeken antwoord op de vragen 'Wie ben ik?', 'Waar kom ik vandaan?'.

Nieuwsgierigheid alleen is echter niet voldoende. Wilt u dit werk tot een goed einde brengen, dan zijn twee eigenschappen beslist noodzakelijk: nauwkeurigheid en vasthoudendheid.

Wat is nu het verschil tussen stamboomonderzoek en familiegeschiedenis? Je kunt je beperken tot namen, plaatsen en data. Deze gegevens zijn nodig voor stamboomonderzoek, maar zijn niet meer dan een geraamte, een kapstok, waar je andere gegevens bij moet zoeken om een beeld te krijgen van de mensen over wie het gaat. Wat waren hun beroepen? Hadden ze eigendommen? Welke functies bekleedden ze? In welke tijd en in welke streek leefden ze? Hoe was daar toen de toestand?

Met dit soort gegevens gaat iemand voor je leven. Dan wordt stamboomonderzoek tot familiegeschiedenis. Uiteraard is ook de beschikbare tijd bepalend voor de keuze die gemaakt wordt.

Bij stamboomonderzoek kunt u kiezen uit diverse soorten onderzoek:

- A. een stamreeks
- B. een genealogie of stamboom
- C. een parenteel
- D. een kwartierstaat.

A. Stamreeks.

Een stamreeks is een lijst van iemands voorouders in de rechte mannelijke lijn, dus vader, grootvader, overgrootvader enz. tot u niet meer verder terug kunt bij gebrek aan gegevens. Met wat geluk komt u zo ongeveer 400 jaar of ca. 12 generaties terug. Een stamreeks is de meest eenvoudige vorm van onderzoek, waar bijna iedereen mee begint.

B. Genealogie of stamboom.

Hierbij gaat u uit van de oudste gevonden stamvader in de rechte mannelijke lijn. U zoekt vervolgens al zijn nakomelingen uit die zijn naam dragen, zonen, zowel als dochters. Van de zonen zoekt u ook hun kinderen weer uit. Van de dochters hoeft dat niet, want haar kinderen zullen als regel niet meer de naam van de stamvader dragen. Zo gaat u door in de mannelijke lijn. Wanneer u daar dan de nodige gegevens bij zoekt, die wat meer bijzonderheden over de gevonden personen aan het licht brengen, kunt u er bijvoorbeeld een boek van maken, genealogie geheten.

C. Parenteel.

Een parenteel is eigenlijk hetzelfde als een genealogie, alleen veel uitvoeriger. U neemt niet alleen de nakomelingen van de oudste stamvader die zijn naam dragen, maar ook alle nakomelingen met een andere naam, dus ook de kinderen van de dochters met al hun nakomelingen. Een parenteel is dus eigenlijk een dubbele genealogie, waarin zowel de mannelijke als de vrouwelijke nakomelingen worden opgenomen, ongeacht de naam die ze dragen.

D. Kwartierstaat.

Bij het maken van een kwartierstaat begint u pre-

cies aan het andere eind van de stamreeks: u begint met uzelf. U werkt terug naar uw twee ouders, vier grootouders, acht overgrootouders, 16 betovergrootouders enz. De gevonden gegevens worden genoteerd op een zgn. kwartierstaat.

De laatste twee genoemde vormen van onderzoek lijken voor vrouwelijke stamboomonderzoekers de meest aantrekkelijke. Vrouwen zijn hierbij geen bijzaak, maar worden volledig in het onderzoek betrokken, gelijkwaardig met de mannelijke lijn. Je zoekt niet alleen alle stamvaders, maar ook alle stammoeders uit.

Voordat met het onderzoek wordt begonnen is het van groot belang na te gaan of al niet iemand anders ooit eerder de bewuste stamboom heeft uitgezocht. Er bestaat hiervoor een goed naslagwerk, een zgn. genealogisch repertorium. Het hier bedoelde werk, oorspronkelijk opgezet door Jhr. mr. dr. E.A. van Beresteyn, bestaat uit drie delen en bevat een opsomming van wat vóór 1985 op het gebied van familieonderzoek verschenen is. Voorwaarde is wel, dat tenminste drie generaties in de betreffende publicatie worden beschreven. Raadpleging van dit repertorium is beslist nodig om dubbel werk te voorkomen. Het is in de bibliotheek van vrijwel ieder archief te raadplegen. In de wandeling wordt het met de naam van de schrijver aangeduid als 'Repertorium Van Beresteyn'.

Voor hen, die aan genealogisch onderzoek willen doen wordt de aandacht gevestigd op de cursus genealogie van de Volksuniversiteit Helmond en de cursussen Oud-schrift van de Gemeentelijke archiefdienst Helmond.

In de volgende paragraaf treft u een uiteenzetting aan van de manier, waarop u het beste onderzoek kunt doen in de periode 1900 - heden.

Genealogisch onderzoek in de periode 1900 - heden.

Deze periode lijkt op het eerste gezicht niet veel moeilijkheden op te kunnen leveren; dat is echter maar schijn. Uit een oogpunt van privacybescherming worden door de overheid over het algemeen geen inlichtingen verstrekt over nog in leven zijnde personen. U zult dus andere wegen moeten bewandelen.

Hoofdstelregel bij elk genealogisch onderzoek is: begin bij het goede eind, dat wil zeggen bij uzelf. Kijk dan waar u uitkomt. Begint u bij een willekeurige naamgenoot, dan is de kans groot, dat u veel werk voor niets doet. Begin dus bij uzelf. Wat weet u zelf?

Daartoe gaat u zoeken naar stukken in uw bezit of bij uw familie, waarmee u verder kunt. U kunt twee soorten stukken aantreffen:

* officiële documenten: zij zijn door de overheid afgegeven, dus betrouwbaar, en hoeven niet door u gecontroleerd te worden. Voorbeelden van dergelijke stukken zijn: geboortebewijs, uittreksel uit 't bevolkingsregister, paspoort, rijbewijs, trouwboekje (bij voorkeur van ouders of grootouders), persoonsbewijs, distributiestamkaart.

* niet-officiële documenten. Deze zijn niet altijd betrouwbaar en moeten dus gecontroleerd worden. Voorbeelden zijn: geboortekaartjes, herinneringsprentjes aan eerste communie of belijdenis, diploma's, stukken betreffende militaire dienst, ondertrouwkaarten, rouwcirculaires, overlijdensadvertenties, bidprentjes, grafstenen, oude familiefoto's, familie verhalen.

U vindt bij de gemeente en bij de kerk soms verschillende namen voor dezelfde persoon. Bijvoorbeeld de geboorteakte vermeldt de naam 'Pieter',

maar de doopinschrijving luidt 'Petrus'. Voor u geldt de naam in de geboorteakte als de juiste.

Bent u bij uzelf en bij uw familie uitgezocht, dan zijn er nog enkele andere mogelijkheden om gegevens over de periode 1900 - heden te vinden. De volgende instanties komen hiervoor in aanmerking.

A. Archiefdiensten.

Archiefdiensten zorgen primair voor het bewaren en zo optimaal mogelijk in stand houden van de oude administratieve bescheiden van de overheid. Overheidsarchieven zijn krachtens de wet openbaar, uitzonderingen daargelaten. Ze zijn kosteloos in te zien. Bij bezoek aan een archiefdienst dient men zich te melden en in te schrijven bij de dienstdoende ambtenaar. Hij zal uw eventuele vragen beantwoorden, u de weg wijzen en de stukken, die u ter inzage vraagt, uit het depot te voorschijn halen. Hij doet echter geen onderzoek voor u. Van de meeste stukken kunt u tegen betaling fotokopieën verkrijgen.

In Den Haag is het Algemeen Rijksarchief gevestigd. Hier bevinden zich de oude archieven van de centrale rijksoverheidsorganen. In elke provinciehoofdstad vindt u voorts een Rijksarchief, waar de archieven van de rijksorganen worden bewaard, die die provincie als werkterrein hebben. (b.v. Rijkswaterstaat voor Noord-Brabant) Het rijksarchief van Zuid-Holland is in het Algemeen Rijksarchief ondergebracht.

Grote gemeenten hebben een eigen archiefdienst, bijvoorbeeld Helmond, Tilburg en Den Bosch. Een aantal kleinere gemeenten hebben samen een streekarchief gevormd, bijvoorbeeld het Streekarchief Peelland te Deurne. Niet alle gemeenten zijn bij een archiefdienst aangesloten. In dat geval wordt bijvoorbeeld het rechterlijk archief van zo'n gemeente bewaard in het rijksarchief van die provincie.

Voor uw archiefonderzoek naar de periode 1900-heden zijn de volgende archiefbescheiden van belang:

- de bevolkingsregisters. Een groot aantal archiefdiensten beschikt over de registers tot en met 1937.
- de registers van de Burgerlijke Stand. In Helmond zijn deze tot en met 1914 aanwezig.

In het volgende hoofdstuk komen deze beide bronnen nog uitgebreid aan de orde.

Naast de archiefstukken kunnen voor u de volgende verzamelingen die door de archiefdiensten beheerd worden, van belang zijn :

- de collectie bidprentjes. Helmond heeft er zo'n zeven à achtduizend, bijeengehaald door broeder P. van de Ven.
- de collectie kranten uit de streek. Vaak op microfilm raadpleegbaar. (Helmond: vanaf 1880 beschikbaar)
- de documentatie over personen en instellingen uit plaats en streek, vaak bestaande uit kranteknipsels en foto's.
- de fotocollectie.
- de bibliotheek van de archiefdienst, waar ook genealogieën en tijdschriften op genealogisch gebied te vinden zijn.

Een goed hulpmiddel om op gang te komen met uw onderzoek is na te gaan, waar uw familienaam in Nederland voorkomt. Hiervoor is het 'Repertorium van familienamen' uit 1947 het naslagwerk. In 16 boeken is alfabetisch aangegeven welke achternamen in elke provincie voorkwamen, in welke gemeenten van die provincies en hoeveel naamdragers er per gemeente waren. Op deze wijze is na te gaan uit welke streek, en soms zelfs uit welke gemeente, een bepaalde naam afkomstig is.

B. Centraal Bureau voor Genealogie.

Het Centraal Bureau voor Genealogie is ondergebracht in het gebouw van het Algemeen Rijksarchief

te Den Haag. Dit Bureau is een stichting; u kunt er dus geen lid van worden, maar wel 'vriend'. De kosten hiervan bedragen f 50,- per jaar. U krijgt hiervoor het jaarboek van het Bureau en vier keer per jaar de Mededelingen, die een overzicht bevatten van nieuw verschenen publicaties en de nieuwe aanwinsten van het Bureau. Er zijn studiezalen, voor vrienden gratis toegankelijk, voor anderen kost het ca. f 5,- per dag. Het Bureau bezit:

- een bibliotheek met ruim 110.000 banden over genealogie, wapenkunde en geschiedenis
- dossiers met genealogisch materiaal over 70.000 familienamen
- 20 miljoen familieadvertenties
- collectie bidprentjes, (1 miljoen stuks)
- documentatiecollectie inzake geboorten, huwelijken en overlijdens (ca. 50.000 stuks)
- verzameling persoonskaarten van overledenen in de periode 1937-1987. (ca. 5 miljoen kaarten) Persoonlijke inzage van deze kaarten is niet mogelijk. Wel worden - uitsluitend na schriftelijke aanvraag - fotokopieën verstrekt tegen f 3,- per persoonskaart. De kaarten van gezinshoofden bevatten de meeste gegevens - vaak het hele gezin betreffend. De verzameling wordt jaarlijks aangevuld.

C. Nederlandse Genealogische Vereniging.

De Nederlandse Genealogische Vereniging is een vereniging met leden. De contributie bedraagt f 50,- per jaar. Ze geeft maandelijks een blad uit 'Gens Nostra' (ons volk), waarin onder andere leden resultaten van hun onderzoek op genealogisch gebied kunnen publiceren. Zij belegt voorts jaarlijks een congres voor de leden.

De N.G.V. heeft vergelijkbare collecties verzameld als het C.B.G. maar wel kleiner. Deze collecties zijn te raadplegen in het bureau van de vereniging te Naarden, dat geopend is op zaterdag en op donderdagavond. Het bureau wordt gerund en bemand door vrijwilligers.

Er bestaat ook een contactdienst, die tot doel

heeft mensen die dezelfde familie uitzoeken met elkaar in contact te brengen, en een centraal naamregister. Dit naamregister omvat alle familienamen met verwijzingen naar gegevens erover in boeken, tijdschriften etcetera. Een bijzonderheid is, dat deze vereniging streeksgewijs afdelingen kent, die maandelijks lezingen organiseren voor de leden over onderwerpen, die op genealogie betrekking hebben.

Archiefbronnen.

J.C.P. Vogels.

In de volgende twee hoofdstukken worden de belangrijkste archiefbronnen behandeld voor stamboomonderzoek in Helmond en omgeving.

Eerst komen de hoofd-informatiebronnen aan de orde:

- De registers van de Burgerlijke stand
- De bevolkingsregisters
- De volkstellingsregisters
- De collectie doop-, trouw- en begraafboeken en de registers ten behoeve van de 'collaterale successie'.

In het daarna volgende hoofdstuk volgen beschrijvingen van aanvullende archiefbronnen in Helmond.

De registers van de Burgerlijke Stand.

Beschrijving van de registers.

De registers van de Burgerlijke Stand (BS) bestaan uit de gemeentelijke registers van geboorten, huwelijken en overlijden. Het is een chronologische verzameling van akten: processen-verbaal van bepaalde handelingen, verricht voor de ambtenaar van de BS.

De Burgerlijke Stand is in Brabant in 1811 ingevoerd. De akten zijn in de periode 1811 - 1814 in het Frans geschreven. Halverwege 1814 ging men over op het Nederlands. Vanaf 1813 werden voorgedrukte formulieren gebruikt. Deze akten werden en worden nog steeds in tweevoud ingevuld: één exemplaar voor de desbetreffende gemeente en één exemplaar voor de provinciale griffie. Deze laatste akte komt te zijner tijd in het rijksarchief te berusten.

Bij de gemeentelijke archiefdienst van Helmond zijn de registers tot en met 1914 gratis te raadplegen. (Stiphout tot en met 1912) Voor de periode

Marticus van Ermen De Schout, Beambte van den burgerlijken stand,
W. Ederberg *H. D. Boelart*

Het Jaar een duizend acht honderd drie-en-twintig, den *Leventienden* —
 der maand *Januarij* — om *veertien* ure des namiddags verscheen voor ons
 Schout, Beambte van den burgerlijken stand der gemeente *Helmond* —
 provincie Noord-Brabant, *Antonylonings, Doitor Chirurg, & Prodnica van*
 oud *Drie en vierzig* jaren, van beroep *Wet* — wonende te
Helmond —, dewelke ons heeft vertoond een kind van het mannelijk geslacht,
 geboren op *ding* dag den *Leventienden* *Januarij* *1823*
 te *veertien* ure des *voormidd* (dag) van *Elisabeth van Veghel* oud
negentwintig jaren van beroep *Wet* geboren
te Helmond —

en aan hetwelk hij verklaard heeft te geven
 de voornaam van *Paulus* —
 welke verklaring en vertooning zijn geschied in bijwezen van *Arndt van*
 oud *veertig* jaren, van beroep *Wet*
 en van *Antony van* *de Laar* oud *veertig* jaren,
 van beroep *Wet* beide alhier woonachtig; nadat aan de comparanten van
 deze akte voorlezing is gedaan, hebben dezelve met ons getekend

A. Hosiings
A. Smits
H. D. Boelart

De Schout, Beambte van den burgerlijken stand,
H. D. Boelart

1915 (resp. 1913) tot heden kunt u bij de afdeling Burgerzaken van de gemeente Helmond terecht.

Ieder register is samengesteld uit één of meerdere jaren met aan het eind van ieder jaar een alfabetische namenindex.

Tevens zijn er zogenaamde 'Tienjaarlijkse Tafels' vervaardigd. In perioden van tien jaren worden hierin de achternamen alfabetisch vermeld onder verwijzing naar de datering van de akten. In een paar Helmondse tienjaarlijkse tafels zijn de namen echter per letter per jaar alfabetisch vermeld. Weest u dus op uw hoede!

De geboorteakte is een bewijs van afstamming en geeft informatie over: aktedatum, de naam, de leeftijd, beroep en woonplaats van de vader (soms zelfs het adres), het tijdstip en de datum van geboorte, het geslacht en de naam van het kind, de naam, leeftijd en beroep van de moeder, de naam, leeftijd, beroep en woonplaats van de twee getuigen, en tenslotte de eventuele handtekeningen van de aangever, getuigen en ambtenaar.

In Helmond zijn de belangrijkste gegevens uit de geboorteakten van 1811 - 1858 te vinden in de kaartenbakken in de studiezaal van de Gemeentelijke archiefdienst.

De huwelijksakte geeft informatie over aktedatum, de naam, geboorteplaats, leeftijd, beroep, woonplaats van bruid en bruidegom. Tevens worden de namen, leeftijd en woonplaats van de wederzijdse nog in leven zijnde ouders genoemd. Ook van de getuigen worden de namen, leeftijden, beroepen en woonplaatsen opgesomd. In de akte wordt melding gemaakt van de overlegde huwelijksbijlagen. Dit kunnen zijn: schriftelijke verklaringen/uittreksels van de geboortedatum en plaats van bruid en bruidegom, de data van de huwelijksafkondigingen, het voldoen van de dienstplicht, het eventuele overlijden van ouders en eventuele ouderlijke toestemming.

Het Jaar een duizend acht honder acht-en-veertig, den acht-en-Bruid, ander maand
 zijn voor ons Ambtenaar van den Burgerlijken Staat der gemeen-
 provincie Noord-Brabant, in het huis dezer gemeente, in het
 openbaar verschenen *Paulus van Veghel*
 geboren te *Helmond* oud twee en twintig jaren, van beroep
Wepers wonende te *Helmond* provincie Noord-Brabant

meerderjarige zoon van *Isabelt van Veghel* van be-
 roep *Wepers* wonende te *Helmond*

Bruidgom, ter eene; en *Antonia van Aerle*
 geboren te *Helmond* oud drie en twintig jaren, van beroep
Zenden wonende te *Helmond* provincie Noord-Brabant
 meerderjarige dochter van *Leonardus van Aerle* van be-
 roep *Wepers* wonende te *Helmond*

Bruid, ter andere zijde; welke ons verzocht hebben tot het voltrekken van hun voorgenomen
 huwelijk overtegaan, daartoe overleggende:

- 1°. Een certificaat afgegeven den
 door den Heer Gouverneur der provincie Noord-Brabant,
 waaruit blijkt, dat de Bruidgom aan zijne verplichting ten aanzien der Nationale Militie
 voldaan heeft.
 - 2°. De akte van geboorte van den Bruidgom voornoemd, waaruit blijkt dat hij is geboren
 den *Leventend* der maand *Jan* een duizend acht honderd
 en drie en twintig te *Helmond*
 - 3°. De akte van geboorte van de Bruid voornoemd, waaruit blijkt dat zij is geboren
 den *twintigsten* der maand *februarij* een duizend acht honderd
 en twee en twintig te *Helmond*
 - 4°. De bewijzen der geldige afstandingen van dit huwelijk tusschen de aanstaande Echt-
 genooten, des voormiddags ten *elf* uren, voor de buitendeur van het gemeentes-huis
 alhier, de eerste op Zaterdag den *zestiensten* der maand *januarij*
 een duizend acht honderd acht-en-veertig, en de tweede op Zondag den *acht-en-veertigsten*
 der maand *januarij* een duizend acht honderd acht-en-veertig, zonder dat
 daar tegen eenige stanting heeft plaats gehad.
- Is de akte van overlijden van den vader van
 de bruid
 Is de akte van overlijden van de moeder van
 de bruid
 Is de moeder van den bruidegom alhier
 tegenwoordig in het huwelijk huwelijk bestemd
 getuuden.

Dienstegevolg en na dat de Bruidgom en Bruid, elk afzonderlijk, aan ons, in te-
 woordigheid der naemelden getuigen, hebben verklaard: » dat zij elkan-
 deren manne- » echtgenooten, en dat zij getrouwelijk alle de pligten zullen vervullen, welke door de Wet
 » den huwelijken staat verbanden zijn, » hebben wij Ambtenaar van den Burgerlijken Staat
 naam der Wet, verklaard, dat de personen van *Paulus van Veghel*
Antonia van Aerle

bovengenoemd, door den echt aan elkander verbonden

Voorts hebben wij de hiervooren gewelds aan ons ter hand gestelde stukken gecheckt aan de
 dubbel van dit huwelijks-register, dat bestemd is om ter griffie der Arrondissements-Re-
 te worden overgebracht.

Al hetwelk is gedaan en daaraan door ons dadelijk deze akte opgemerkt en in de
 dubbel van het huwelijks-register dezer gemeente ingeschreven, in tegenwoordigheid:

- 1°. Van *Thomas van den Hengel* oud twee en twintig
 van beroep *Wepers* wonende te *Helmond*
- 2°. Van *André Wepers* oud twee en twintig
 van beroep *Wepers* wonende te *Helmond*
- 3°. Van *André van Leden* oud twee en twintig
 van beroep *Wepers* wonende te *Helmond*
- 4°. Van *André van Veghel* oud twee en twintig
 van beroep *Wepers* wonende te *Helmond*, allen als g
 daartoe door de echtgenooten telven gekozen, verklarende de eerste; getuigen
 van den bruidegom en de overige getuigen
 van den bruidegom

En hebben wij, na gedane voorlezing, deze akte getekend met de getuigen
 van den bruidegom en de overige getuigen van den bruidegom
 verklarende de eerste; getuigen
 van den bruidegom en de overige getuigen

Travis van Hout

H. V. V.

H. Deelen

W. van Hout

De Ambtenaar van den Burgerlijken :

J. van Hout

W. van Hout

Voorbeeld: Huwelijksakte Paulus van Veghel
 en Antonia van Aerle; 28-1-1848

De huwelijksbijlagen worden in enkelvoud opgemaakt en zijn te raadplegen in het rijksarchief van de provincie.

In de overlijdensakte wordt beschreven de aktedatum, de naam, leeftijd, beroep, geboorteplaats, woonplaats, ouders en de burgerlijke staat van de overledene, de overlijdensdatum en tijdstip ervan. Daarnaast worden de naam, leeftijd, beroep, woonplaats en eventuele familierelatie van degene, die aangifte doet genoemd en dezelfde gegevens van de getuigen.

Gebruik van de registers in de praktijk.

Hoe moet u de Burgerlijke Stand-registers gaan hanteren als u uw stamboom verder wilt gaan uitzoeken, uitgaande van enkele reeds bekende feiten? Hiertoe dient u de gegevens uit de diverse akten te combineren.

Veronderstel, dat de naam van uw voorouder en diens geboortedatum of -jaar bij benadering bekend zijn en dat die datum vóór 1915 valt. (uitgaande van Helmondse registers) Dan kunt u op twee manieren beginnen. Bij een bekende geboortedatum raadpleegt u de akten in het geboorteregister van die datum of de drie dagen eropvolgend.

Weet u alleen het jaar, dan kijkt u in de jaarindex, waar naar de datum en het aktenummer wordt verwezen. Bij een bij benadering verkregen geboortear jaar raadpleegt u allereerst de tienjaarlijkse tafels. Ook deze verwijzen naar het betreffende jaar en aktenummer.

Uit die geboorteakte blijken onder andere de naam en leeftijd van de ouders. Met deze gegevens kunt u het geboortear jaar van beide ouders bij benadering berekenen. De geboorteplaats van de ouders is hiermee uiteraard nog niet bekend.

Uw volgende stap is om met behulp van de tienjaarlijkse tafels naar de huwelijksdatum van deze ouders te zoeken. Zijn ze hier gehuwd, dan kunt u de huwelijksakte in de registers vinden. Uit deze

Voorbeeld: Overlijdensakte Paulus van Veghel; 22-5-1892

N°. 150. — In het jaar een duizend acht honderd twee en negentig, den drie en twintigsten
der maand Mei is voor ons Ambtenaar van den Burgerlijken Stand
der gemeente Helmond, provincie Noordbrabant, verschenen Hendricus van
Veghel
oud achten twintig jaren, van beroep meewer
wonende te Helmond zoon van den overledene en
Adriaans van der Putten
oud twee en zestig jaren, van beroep arcever
wonende te Helmond
welke aan ons verklaard hebben dat alhier op gisteren
om acht ure des voormiddags is overleden Paulus van
Veghel
oud achten zestig jaren, van beroep meewer
gehoort te Helmond wonende te Helmond zoon
van wijlen Elisabeth van Veghel, in echtgenoot
van Sebastian van der Putten

En hebben wij hiervan opgemaakt de tegenwoordige akte, die na voorlezing, is onderleekend door ons
en door de comparenden

De Ambtenaar van den Burgerlijken Stand voornoemd,

Adriaan Veghel
ob gr. Putten

Hendricus van

akte blijkt naast de geboortedatum ook de geboorteplaats van deze ouders en de namen van hun ouders.

Zijn de ouders niet in Helmond gehuwd, dan kunt u met behulp van de tienjaarlijkse tafels naar een overlijdensdatum van een van de echtelieden zoeken. In de overlijdensakte wordt naast de leeftijd ook de geboorteplaats van de overledene gegeven, alsmede de namen van de 'groot'-ouders.

Gebruikmakend van de hierboven aangeduide registers is het in Helmond mogelijk om uw Helmondse en/of Stiphoutse voorouders terug te vinden tot 1811.

De bevolkingsregisters.

Beschrijving.

In tegenstelling tot de akten van de Burgerlijke Stand, die een momentopname geven uit het leven van een persoon, verstrekken de bevolkingsregisters ons gegevens over een tijdsbestek, dat uiteen kan lopen van enkele dagen tot meerdere jaren. Gegevens, die u kunt aantreffen zijn: inschrijvingsdatum, achternaam, voornamen, geslacht, geboortedatum, -plaats, burgerlijke staat met eventueel een huwelijksdatum!, beroep, adres en vestigingsdatum in Helmond, vorige woonplaats, vertrekdatum uit Helmond, nieuwe woonplaats, overlijdensdatum en verwijzingen naar verhuizingen binnen de gemeente.

In Helmond omvatten de bevolkingsregisters de periode 1849 - 1937. (te weten 1849-1860, 1860-1880, 1880-1890, 1890-1900, 1900-1913, 1913-1925, 1925-1937.) Iedere periode is toegankelijk gemaakt door een namenindex, waarin de gezinshoofden en ongehuwde personen op alfabetische volgorde van achternaam vermeld worden met een verwijzing naar boekdeel en bladzijdenummer.

[illegible]

Omdat de bevolkingsregisters zijn ontstaan uit de volkstellingen hebben de oudste perioden een verdeling in woonwijken, die overeenkomt met de toenmalige kadastrale wijkverdeling van Helmond. Elke bladzijde vertegenwoordigt een adres. Per adres worden de bewoners genoemd, die in de betreffende periode daar woonachtig zijn geweest. De jongste perioden zijn alfabetisch op achternaam van de hoofdbewoners ingericht, waardoor op elk blad een gezin vermeld staat met eventuele verschillende adreswijzigingen.

De praktijk.

De bevolkingsregisters zijn het gemakkelijkst te raadplegen als u kunt beginnen met personen in de oudste periode. De jongere perioden richting 1937 leest u dan als hoofdstukken in een boek, op volgorde. Op deze manier ziet u wanneer gezinsleden in een periode zelfstandig gaan wonen, huwen en kinderen krijgen, alles op chronologische volgorde.

Met stamboomonderzoek gaat men echter meestal van het bekende heden naar het onbekende verleden. Het gebruik van de bevolkingsregisters is dan te vergelijken met het achterstevoren lezen van de hoofdstukken in een willekeurig boek. Het begin van iedere periode die u raadpleegt, is het eindprodukt van de voorafgaande periode.

Hoe kunt u het beste te werk gaan als het bovenstaande van toepassing is? Start met het tijdvak 1925-1937 - of de laatste periode waarover u gegevens heeft - en zoek in de index naar het gezinshoofd van het gezin waarvan uw verwanten deel uit maakten. De index verwijst u naar het register en de bladzijde die voor u van belang is. Opgemerkt moet worden dat de data van geboorte, huwelijk en overlijden, alsmede de spelling van achter- en voornamen fout kunnen zijn. Controleer daarom altijd de gevonden gegevens met de akten uit de registers van de Burgerlijke Stand. Op de door u geraadpleegde bladzijde van het bevolkingsregister

wordt verwezen naar het register en de bladzijde uit de voorafgaande periode. Deze rode draad door de registers heen volgend, krijgt u een beeld van de persoons- en gezinsgegevens van uw verwanten. Blijkt uit het onderzoek dat de gezochte voorouders uit een andere gemeente afkomstig zijn, dan kunt u zich wenden tot de Burgerlijke Stand van de desbetreffende gemeente en, zo mogelijk, bovengenoemde methode daar weer toepassen.

De gegevens uit de Burgerlijke Stand-registers gekombineerd met de bevolkingsregisters kunnen u dus een aardig eind op weg helpen.

Volkstellingsregisters.

Beschrijving van de bron.

De volkstellingen van 1810 (met supplement 1811-1820), 1829 en 1839 geven informatie over de achter- en voornaam, de geboorteplaats, de geboortedatum (met uitzondering van 1839), de burgerlijke staat, het geloof en het beroep van de helmondse ingezetenen. In de volkstellingen 1829 en 1839 staan aanvullende gegevens over de leeftijd van de persoon en zijn adres.

Helaas zijn niet alle Helmondse volkstellingsregisters uit 1829 bewaard gebleven. De gegevens van deze drie volkstellingen staan in de kaartenbakken op de studiezaal van de Gemeentelijke archiefdienst.

De praktijk.

Evenals de registers van de Burgerlijke Stand vinden de volkstellingsregisters hun oorsprong in de Franse tijd. Beide zijn ontstaan uit de wens van Napoleon om een betrouwbare bevolkingsadministratie te hebben. Bij het nalopen van de kaartenbakken moet u er aan denken dat u in de eerste periode te maken heeft met in het Frans vertaalde namen. Ook de overige gegevens worden in deze perio-

de in het Frans vermeld. Met behulp van het Frans-Nederlands woordenboek is het mogelijk om met weinig moeite achter de betekenis van de inhoud te komen.

De collectie doop-, trouw- en begraafboeken en de registers ten behoeve van de 'collaterale successie'.

Beschrijving van de bron.

1811 was een belangrijk jaar, het markeert in Noord-Brabant het begin van de burgerlijke stand-registers en voor stamboomonderzoek het einde van de zogenaamde D.T.B.-periode. Deze afkorting staat voor de collectie Doop-, Trouw- en Begraafboeken, die in 1811 als retroacta van de Burgerlijke Stand verzameld zijn. Deze registers vormen tezamen de belangrijkste bron van informatie voor genealogisch onderzoek in de periode vóór 1811.

Het grootste deel van de serie bestaat uit de kerkelijke doop-, (onder)trouw- en begraafregisters, bijgehouden door de pastoors en dominee's. Naast deze kerkelijke gegevens zijn er nog de registers van de burgerlijke overheid, 'de schepenbank', waarin ondertrouw, trouw en overlijden zijn opgetekend.

In Helmond is het in principe mogelijk om terug te gaan tot 1614 voor wat de Rooms-Katholieke gegevens betreft. De schepenbankgegevens gaan terug tot 1650 en de gegevens van de Gereformeerde Kerk, tegenwoordig de Nederlands Hervormde kerk geheten, beginnen in 1678. Niet alles is vanaf de genoemde jaren volledig aanwezig of bewaard gebleven.

*** De schepenbankregisters.**

Het huwen voor de schepenbank is te vergelijken met het hedendaagse trouwen voor de 'wet'. De ondertrouw- en trouwinschrijvingen zijn echter niet zo uitvoerig. Meestal bevatten ze de volgende gegevens: naam, leeftijd, burgerlijke staat (jong-

Voorbeeld: RK-trouwinschrijving Henricus van Vechel
en Paulina van Bre; 28-4-1793

Henricus van Vechel et Paulina van Bre.
28 Contractus matrimonium Henricus van Vechel
et Paulina van Bre coram me Scherpe
pastor, et testibus Joanne van Rijk, et Lata Boer.
Majus
10 Pontavenus - 1793 - 28 - 4 - 1793

Voorbeeld: NH-ondertrouwinschrijving Hendricus van Vechel
en Paulien van Bree; 13-4-1793

1793 april
13 Eyn by ons in wettigen
ondertrouw opgeaome
Dier. Jong Hendricus van Vechel
op den 26 de Jan in a.
in den Huwelijken met
Haar alhier Paulien van Bree
bevestigt. Jonge D. by de gel.
en woone de alhier
get. Johannes van Tol
Jacobus verpaagen
Sept
14 Eyn. by ons in wettigen ondertrouw

Voorbeeld:

Doopinschrijving Elisabetha van Veggel; 5-3-1796

Martius
5 Baptizata est Elisabetha filia
legitima Henrici van Veggel, et
Paulina van Bree. Susceptores tamen
Briauns van Veggel, et Elisabetha
van Veggel, loco Joanae Mariae van
Veggel.
Baptizatus est Joannes filius legitimus

Voorbeeld: Doopinschrijving Paulus van Vegchel; 17-6-1823

nomine regines van veggel.

109 Paulus Baptizatus est filius naturalis
Marcelli van Mierlo, et Elisabethae
van Vegchel. Susceptores Willem Brodus
van Vegchel, et Paulina van Bree.

101 ~~Paulus~~ Baptizatus est filius

man/jonge dochter; weduwe/weduwenaar), plaats van herkomst, woonplaats en eventuele getuigen.

De begraafregisters werden bijgehouden in verband met de te innen begraafrechten.

Daarnaast hield de burgerlijke overheid het overlijden van kinderloos gestorvenen in verband met de vererving van goederen. Tussen de vermeldingen van overlijden vindt u in deze 'registers ten behoeve van de collaterale successie' taxaties van de nagelaten goederen, en vaak ook een opmerking over nabestaanden.

* De registers van de Gereformeerde kerk.

Deze kerk hield twee soorten boeken bij: doop- en trouwboeken (inclusief ondertrouw).

Daarnaast werden lidmaatregisters bijgehouden, waar het lidmaatschap of vertrek van de leden werd opgetekend. Soms werd hierin ook aantekening gemaakt van het overlijden.

* De registers van de Rooms-Katholieke kerk.

Door de pastoors werden zowel de doop-, de trouw- als de begrafenisregisters bijgehouden. De akten werden opgetekend in de Latijnse taal. Om de akten te kunnen begrijpen verwijs ik u naar de bijdrage 'Latijn in het genealogisch onderzoek', die gepubliceerd is in het Genealogisch Tijdschrift voor Oost-Brabant 1988/4 en 1989/1.

Ten tijde van de Republiek der Verenigde Nederlanden (1648-1795) kon men voor de wet slechts op twee manieren geldig trouwen: voor de schepenbank en voor de gereformeerde kerk. Het katholieke huwelijk had voor de wet geen waarde. Meer dan driekwart van de huwelijksinschrijvingen in de registers van de Gereformeerde kerk betreft in Helmond katholieke personen, hetgeen niet wil zeggen, dat men niet ook voor de eigen kerk trouwde.

In de studiezaal van de Gemeentelijke archiefdienst Helmond staan kaartenbakken met fiches (=kaartjes) op de reeds toegankelijk gemaakte

D.T.B.-boeken. Deze fiches vergemakkelijken het stamboomonderzoek aanzienlijk. Daarnaast zijn alle D.T.B.-boeken in kopievorm op de studiezaal in te zien.

Onderzoek in de praktijk.

Na de beschrijving van de diverse bronnen komt natuurlijk de vraag: Hoe moet ik deze raadplegen? In de registers van de Burgerlijke Stand en de Volkstellingen vindt u soms ook persoonsgegevens van vóór 1811. Meestal betreft het een doopdatum en de namen van ouders. Te Helmond vindt u dan in de kaartenbakken de persoonsgegevens per doop- of trouwboek op alfabetische volgorde van achter- en voornaam geordend. Zoekend in de ervoor in aanmerking komende periode zult u de betreffende ouders aantreffen en eventuele doopvermeldingen van andere kinderen uit dit gezin.

Het is aan te bevelen om alle gezinsleden en de bijbehorende getuigen te noteren. Voor de huwelijksdatum van de ouders moet u zowel de Rooms-Katholieke als de Gereformeerde en de Schepenbank-huwelijken nakijken.

Met behulp van de trouw- en doopgetuigen kunt u zich een beeld vormen van de familieleden van de betreffende ouders. Met de nu verzamelde gegevens kunt u de voorafgaande generatie trachten te reconstrueren.

* Patroniemen.

Bij uw onderzoek moet u tevens attent zijn op het gebruik van patroniemen: dit is een aanvullende (mannelijke) persoonsnaam, ook wel vadersnaam genoemd, bijvoorbeeld Willem Jansse van de Broek. Willem is dus de zoon van Jan van de Broek.

Hoe verder u met uw onderzoek vordert, des te vaker zult u dit verschijnsel tegenkomen. Vaak komen de gezochte personen uitsluitend voor met hun patroniem, de vermelding van de achternaam is sporadisch.

Altijd moet u alert zijn op de mogelijkheid, dat de gezochte persoon niet uit Helmond afkomstig is, of dat een familienaam een aanvang neemt bij die persoon. Met behulp van de aanvullende informatiebronnen, die hierna zullen worden beschreven, kunt u proberen antwoorden te verkrijgen op de door u gestelde en nog niet beantwoorde vragen.

Aanvullende archiefbronnen in Helmond.

J.C.P. Vogels en A.J. Bodemeijer.

Notariële archieven.

In de gemeentelijke archiefbewaarplaats van Helmond berusten de bewaardgebleven archieven van de Helmondse notarissen. Zij omvatten de periode 1595 - 1905. Hierin vindt u zaken zoals: trouwbeloften, huwelijkstoestemming, huwelijkse voorwaarden, testamenten, voogdijregelingen, boedelscheidingen, koopakten, geldleningen met hypotheekstelling, verhuur en verpachtingen, volmachten, getuigenverklaringen, kwitanties etcetera.

De inventaris op de notariële archieven is te vinden in de inventaris-ordner op de studiezaal. Hoewel op de meeste protocollen een alfabetisch register op achter- of voornaam en/of een repertorium gemaakt is, is het toch aan te bevelen om de protocollen helemaal door te bladeren. Door in de kop van elke akte de namen te bekijken en onder de akte de namen van de getuigen en de handtekeningen te lezen, bent u er zeker van, dat u niets over het hoofd heeft gezien.

Rechterlijk archief.

Het rechterlijk archief bevat de registers uit het archief van de stedelijke rechtbank (schepenbank). Helmond heeft een bijzonder rijk en oud rechterlijk archief, dat terug gaat tot het einde van de veertiende eeuw.

De voor ons belangrijkste registers hebben betrekking op:

- criminele en civiele rechtspraak
- vrijwillige rechtspraak.

Bij de criminele en civiele rechtspraak fungeerde de schepenbank als echte rechter. De registers

bevatten strafzaken en allerhande processtukken over geschillen tussen twee of meerdere partijen.

Bij de vrijwillige rechtspraak werden op verzoek van partijen bepaalde zaken vastgelegd of geregeld. Het zijn veelal zaken die in latere tijden tot het takenpakket van de notarissen zijn gaan behoren. De serie registers met betrekking tot de vrijwillige rechtspraak wordt aangeduid met 'rechterlijk protocol'. Deze protocollen bevatten schepnaken over koop, beloften, testamenten, huwelijkse voorwaarden, verklaringen, huurcontracten, etcetera.

Van de akten uit het rechterlijk protocol over de periode 1396 - 1616 worden op het ogenblik door de heren H. Beijers en P.Koolen (1396-1500) en S. van Wetten (1500-1616) uittreksels gemaakt, die voor iedereen op de studiezaal te raadplegen zijn. De heren Beijers en Koolen hebben een alfabetische index gemaakt op alle vermeldingen van huwelijkse verbanden in het rechterlijk protocol met betrekking tot de periode 1396-1500, die ook in de studiezaal is geplaatst.

Administratief archief Helmond 1300 - 1913.

Hierin zijn de overige niet-rechterlijke zaken te vinden, die tot de taak van het stadsbestuur behoorden, vaak met een meer financieel karakter. Voor genealogisch onderzoek zijn de volgende archiefstukken van belang: hoofdgeldlijsten, de verpondingsregisters, de stukken betreffende diverse andere stedelijke belastingen, het kadaster en de registers van de Nationale militie. Onderstaand volgt een beschrijving van enkele hiervan.

- Nationale Militie- en Lotingsregisters.

Deze registers geven aanvullende informatie over uw mannelijke voorouders in de periode

1832 - 1913. In het Nationale Militieregister vindt u gegevens, zoals bijnaam, militiedistrict, lotingsnummer en andere, reeds bekende zaken. De lotingsregisters geven informatie over het signalement en eventueel vrijstellingsreden, uitspraak van de militieraad over de aanwijzing tot vrijstelling of uitsluiting, inlijvingsdag, corpsnaam.

- De Kadastrale leggers.

Indien vaststaat dat uw voorouders onroerend goed in eigendom hebben gehad, of als het adres bekend is, dan kunt u met behulp van de kadastrale leggers achterhalen waar dit goed of die woning gelegen heeft. Zo is het mogelijk het grondgebruik en de grondeigenaren van 1832 tot op heden te traceren.

De oudste kadastrale kaarten geven een beeld van het grondgebied in 1832. Daaruit blijkt, dat Helmond in 4 secties en Stiphout in twee secties was verdeeld. Per sectie zijn alle percelen voorzien van een perceelnummer. In de bijbehorende leggers zijn verdere gegevens over de percelen te vinden. Informatie, die u kunt aantreffen, is de naam van de eigenaar, het bebouwd of onbebouwd zijn van de grond, de belastbare opbrengst van de grond en het gebruik van de grond (huis, hof, schuur, erf, moestuin, boomgaard, bouwland, weiland etcetera.)

- De Borg- of ontlastbrieven.

Borgbrieven, ook wel ontlastbrieven genoemd, kunnen zeer belangrijk zijn voor de stamboomonderzoeker. Indien men vroeger van de ene naar de andere plaats verhuisde moest men aan het stadsbestuur van de plaats waar men ging wonen - armmeesters of Heilige Geestmeesters - een borgbrief kunnen tonen. Hierin stond dat de gemeente van herkomst borg bleef voor de in de ontlastbrief genoemde personen, indien zij in de nieuwe woonplaats tot armoede zouden komen te vervallen.

De borg- of ontlastbrieven zijn afgegeven van ongeveer 1685 tot 1800.

De gemeente die de borgbrief afgaf, hield hiervan aantekening om steeds te weten voor wie zij borg was gebleven. Dit waren de uitgaande borgbrieven. Maar ook de gemeente aan wie een borgbrief werd getoond, bewaarde die om te weten op welke stad zij eventueel kon terugvallen. Dat waren de ingekomen ontlastbrieven.

Helaas zijn niet alle ingekomen en uitgegane ontlastbrieven bewaard gebleven.

Vindt men een ontlastbrief van een voorouder, dan kan men dus zien van waar deze kwam, en dat in een tijd waarin er nog geen bevolkingsregister was.

De borgbrieven kan men vinden in het administratief archief (resoluties van het stadsbestuur en het archief van de Tafel van de Heilige Geest), het rechterlijk archief en de notariële archieven. Vaak komt men ze ook tegen op plaatsen, waar men ze in het geheel niet zou verwachten.

In het Helmondse gemeentearchief zijn gegevens uit borgbrieven alfabetisch gerangschikt, op kaart gezet, uitgetypt en ingebonden, te raadplegen in de studiezaal. Het betreft hier helaas slechts een deel van de aangetroffen ontlastbrieven.

De in Helmond aan mensen bij vertrek uit de stad afgegeven borgbrieven vindt u in het archief van de Tafel van de Heilige Geest (Burgerlijk Armbestuur). Hierin kunt u vaak zien waar uw voorouder naar toe is gegaan.

Er is, vooral voor Oost-Brabant, veel over borgbrieven gepubliceerd, onder andere door de heer H. van den Brink in het Genealogisch Tijdschrift voor Oost-Brabant, eerste jaargang bladzijde 18.

In hetzelfde genealogisch blad, jaargang drie kan men op blz. 161 een artikel vinden van de heer en mevrouw Leget-Kuijlen. Andere voorbeelden zijn te zien in de publicaties van het Streekarchivariaat 'Langs Aa en Dommel' en van het Gemeentearchief Gemert.

- De hoofdgeldlijsten.

Het hoofdgeld was een belasting die per hoofd van de bevolking moest worden betaald. De hoofdbewoner van een pand was deze belasting verschuldigd voor alle in dat pand wonende personen.

Voor iedereen bedroeg de belasting evenveel, alleen voor bewoners onder de zestien jaar de helft van het bedrag, dat voor ouderen moest worden betaald. Armlastigen en behoeftige personen waren vrijgesteld.

Van de betalingen zijn lijsten, kohieren genaamd, samengesteld en gelukkig voor genealogen, die in Helmond zoeken, ook bewaard gebleven.

Het hoofdgeld is bijgehouden vanaf 1660 tot en met 1737.

De aard en samenstelling is in de loop van die tijd wel iets veranderd. In het begin werd alleen de naam en voornaam van de hoofdbewoner in het kohier opgeschreven met daarachter het aantal volwassenen en jongeren, waarvoor hij de belasting verschuldigd was. Vanaf 1709/1710 werd niet alleen de hoofdbewoner met naam en toenaam genoemd, maar ook de voornaam van zijn vrouw en daarachter de namen van de zonen en dochters boven de zestien jaar en de namen van de kinderen onder de zestien jaar. Het aantal knechten en meiden werd ook opgegeven. De voornamen van deze personen slechts zelden en hun achternaam bijna nooit.

De lijsten zijn niet alfabetisch en daar de ambtenaar die de belasting moest innen, blijkbaar vaak een andere route door de stad nam, ook tijdrovend om na te lopen. Onze stad telde toen ruim 600 gezinnen en 2500 inwoners.

Bij het doorlopen van de kohieren doemen er nog andere moeilijkheden op. Bijvoorbeeld een vermelding van 'De Rode Peer met vrouw en kinderen'. Iedereen zal toen wel geweten hebben wie bedoeld was, maar wij? Ook schreef de collecteur de achternamen (gezinsnamen) in, waaronder de personen toen in Helmond bekend waren. De pastoor daarentegen gebruikte in zijn doop- en trouwboeken veel

meer de patroniemen, meestal in een Latijnse verbuiging. (bijvoorbeeld Janssen, Peters, Claassen) Het wachten is eigenlijk op een persoon die de lijsten van jaar tot jaar in de computer stopt. Daarna zouden we 'met een druk op de knop' het verloop van een gezin vanaf het huwelijk kunnen volgen.

Door A.J. Bodemeijer is elk gezin uit de hoofdgeldlijst van 1732 op een apart blad gezet. De inschrijving van het gezin of de persoon is verder voor zoveel mogelijk aangevuld met gegevens uit de D.T.B.-registers. Van het geheel is een alfabetische klapper gemaakt op achternaam of patroniem.

Huisarchief van Helmond.

Het huisarchief is gevormd door de voormalige heren van Helmond. Het bevat de administratie, met daarin de verschillende rechten, bezittingen en inkomsten, van de vroegere heerlijkheid Helmond. De weduwe van de laatste mannelijke bezitter van het kasteel en de heerlijkheid Helmond verkocht in 1921 het geheel, inclusief het archief van vóór 1781, aan de gemeente Helmond.

Door J.J.M. Heeren, oud-medeoprichter en erelid van onze heemkundekring, werd een inventaris gemaakt op het huisarchief. Deze inventaris heeft achterin een persoonsnamenindex op onder andere de oorkonden (1300 - 1700).

De zogenaamde cijsboeken vormen een onderdeel van het huisarchief Helmond.

- cijsboeken.

In 1314 werd Jan van Berlaer heer van Helmond. Naast deze heerlijkheid verwierf hij van de hertog van Brabant ook nog vele grondcijsen in Zuid-Oost Brabant.

Deze grondcijsen dateren van vóór 1314. Het zijn in jaarlijks te betalen geldbedragen omgezette persoonlijke verplichtingen aan de grondheer.

Deze jaarlijkse belasting rustte op de grond en ging met de grond over van de ene op de andere eigenaar (of van vader op zoon).

Door een betaling ineens van het twintigvoudige kon het cijsbedrag afgekocht worden. De cijsopbrengsten vormden het grootste deel van de inkomsten van de heer van Helmond. Deze liet ze innen en registreren door zijn rentmeester.

In de cijsboeken werd per plaats aantekening gehouden van de verandering van eigenaar en de gedane betalingen. Daarnaast bevatten de cijsboeken veel gegevens over toponiemen, persoonsnamen (veelal geplaatst in familieverband), belendingen en munteenheden.

Om de zoveel jaar werden de cijsregisters vernieuwd; de jongste vermeldingen in de oude serie werden als eerste vermelding in de nieuwe serie cijsboeken ingeschreven.

Zo is het mogelijk dat een bepaalde familie generaties lang een cijsplichtig stuk grond in eigendom had. Met behulp van de cijsboeken is het dan goed mogelijk om informatie over die familie te achterhalen.

Het volgende hypothetische voorbeeld kan dienen ter verduidelijking van de informatie die een cijsboek kan bieden.

1677 (begin cijsboek)

- Jan Willems vd Kerkhof
- Maria de wed^e met 5 kinderen

- De 5 kinderen van Maria wed^e van Jan voorn.

- Jan en Willem, twee van de 5 kinderen bij deling

- Willem bij uitkoop 1700

1725 (begin cijsboek)

- Willem Jansse vd Kerkhof

- De 4 kinderen en 3 kleinkinderen van Willem

- Jan Jansse van de Kerkhof, een van de 3 kleinkinderen bij deling 1740

-Wouter Verstappen bij
koop 1750
-Etcetera.

De cijsboeken die op Helmond betrekking hebben zijn vanaf 1442 bewaard gebleven en lopen door tot 1832. Voor het raadplegen van de cijsboeken dient u een goede kennis van het oude schrift te hebben. Veel van de cijnsaantekeningen zijn in kriebel-schrift boven of tussen de eerdere aantekeningen geplaatst.

De Bibliotheek van de Gemeentelijke Archiefdienst Helmond.

A.L. van Tilburg.

Vooropgesteld moet worden, dat u in het hierna volgende overzicht alleen de belangrijkste werken zult vinden, die er op het gebied van genealogie aanwezig zijn in de bibliotheek van de Helmondse gemeentelijke archiefdienst. De boeken zijn gratis in te zien en te bestuderen. De bibliotheek is open van dinsdag tot en met vrijdagmiddag tussen half twee en vier uur. Lenen is niet mogelijk.

Het overzicht is in vier categorieën verdeeld:

A. Boeken, waarin u na kunt gaan of er al iets over uw familie(naam) is uitgezocht en gepubliceerd door anderen.

- * Genealogisch Repertorium (tot 1 januari 1970), door E.A. van Beresteyn, 1972. 2 delen.
- * Genealogisch Repertorium, supplement 1970-1984, door E.A. van Beresteyn, 1987. 1 deel.
- * Register van namen der geslachten, voorkomende in de jaargangen 1945 - 1980 van het genealogisch maandblad 'Gens Nostra', waarvan tenminste drie generaties worden vermeld, door N.A. Hamers, 1981.

B. Handleidingen voor stamboomonderzoek.

- * Wie waren uw voorouders? door N. Plomp, 1980. (P.B.N.A.-cursus)
- * Voorouders gezocht, inleiding tot de genealogie door H.L. Kruimel, 1981.
- * Van ouders naar voorouders, informatie voor beginners met lijst van archieven, door de Nederlandse Genealogische Vereniging, 1983.
- * Stamboomonderzoek, een handreiking bij het schrijven van uw familiegeschiedenis, door A. van der Tang, 1981.

- * Handleiding voor genealogisch onderzoek in Nederland, door J.C. Okkema, 1985.
- * Genealogie, van stamboom tot familiegeschiedenis, door R. van Drie, N. Plomp en A. van der Tang, 1988. (Teleac-cursus)

Van deze boeken zijn de eerste en de laatste zeer uitvoerig.

C. Hulpmiddelen bij stamboomonderzoek.

- * Nederlandsch Repertorium van familienamen, door de naamkundecommissie van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, 1947. 16 delen.
- * Genealogische bronnen bij het Streekarchivariaat Peelland, door het Streekarchivariaat Peelland, 1984.
Het betreft de gemeenten Aarle-Rixtel, Asten, Bakel, Beek en Donk, Budel, Deurne, Lieshout, Maarheeze, Mierlo, Milheeze, Someren.
- * Borg- en ontlastbrieven voor ingekomen en vertrokken personen uit de jaren 1680 - 1818, door het Streekarchivariaat 'Langs Aa en Dommel' te Veghel, 1982.
Het betreft de gemeenten Berlicum, Den Dungen, Erp, Heeswijk-Dinther, Liempde, Schijndel, St.-Oedenrode, St.-Michielsgestel, Son en Breugel en Veghel.
- * Borg- en ontlastbrieven Gemert 1710 - 1810, door Gemeentearchief Gemert, 1987.
- * Geschreven verleden, genealogie en oud schrift, door H. Brouwer, 1963.
Het betreft een inleiding op het leren lezen van oud schrift ten behoeve van genealogisch onderzoek.

D. Een kleine greep uit gepubliceerde genealogieën van Helmondse families in alfabetische volgorde.

- * Johannes Agten, de enige Helmondse ridder in de militaire Willemsorde, door P. v.d. Meulenhof, 1982.
- * De voorouders van de Haarlemse familie Van Am-

- stel (Bakel, Helmond, Weert, Gemert), door W. Wijnaendts van Resandt, 1981.
- * De oudste Helmondse 'Beccen', door Jac.J.M. Heeren, 1951.
 - * Het geslacht Becx, vijf eeuwen in de Meyerij, door J.A.J. Becx, 1980.
 - * Ook een doktersfamilie (Beels), door Jac.J.M. Heeren, 1926.
 - * Genealogie Begemann, door J.J. Roelants en M.C. Braat, 1977.
 - * Genealogie Bogaers, door P.H.M. Breukers, 1974.
 - * Genealogie Van Bokhoven, door A.J. Bodemeijer, 1984/1985.
 - * Genealogie van de families Diddens en Van Asten, door Jac.J.M. Heeren, 1963.
 - * Genealogie Diddens, door J. van Strien, 1986.
 - * Het geslacht Van Eyndhouts, door L. de Gou, 1974/1975.
 - * Genealogie Fabri, door Jac.J.M. Heeren, 1942.
 - * Stamboom familie Goedhart, door P. v.d. Meulenhof, 1980.
 - * De familie Herinckx, door Jac.J.M. Heeren, 1921.
 - * Genealogie Van Hogerlinden, door E. O'Herne, 1982.
 - * Families Knapen, Welten e.a., door A. Aben-Welten, 1989.
 - * Genealogie Luijben/Luyben, door T. en T. Luijben, 1985.
 - * Het gehucht Den Meulenhof en zij die Meulenhof heten, door P. v.d. Meulenhof, 1979.
 - * Genealogie der familie Van Moorsel, door Jac. J.M. Heeren, 1930.
 - * Kwartierstaat Niessen, door A.M.G. Niessen, 1967.
 - * Genealogie Niessen, door A.M.G. Niessen, 1968.
 - * De familie Poirters, door Jac.J.M. Heeren.
 - * Het Helmondse geslacht Raijmakers, door Jac.J.M. Heeren, 1952.
 - * Sanders uit Helmond, door W.J. Eijs, 1988.
 - * Genealogie Sassen, door F.K.R.C. Sassen, 1979.
 - * De familie Swinckels en de N.V. Bierbrouwerij

- 'Bavaria' te Lieshout, door Jac.J.M. Heeren, 1938.
- * Het geslacht Swinckels, door Jac.J.M. Heeren, 1965.
 - * Genealogie der familie Van Thiel, door Jac.J.M. Heeren, 1927.
 - * Martinus van Thiel en zijn nakomelingen, door Jac.J.M. Heeren, 1966.
 - * Herinneringen aan een vorige generatie Fentener van Vlissingen, door J.S. Fentener van Vlissingen, 1957.
 - * Genealogie Vo(o)gels, door o.a. J.C.P. Vogels, 1988.
-

Tips en opmerkingen uit de praktijk.

A.J. Bodemeijer.

Er zijn diverse boeken en boekjes geschreven waarin staat wat u moet doen om te proberen uw voorouders te vinden. Hierin mis ik vaak raadgevingen en aanwijzingen die van een stamboomonderzoeker een genealoog maken of andersom zoals u wilt. Onderstaand volgen enkele voorbeelden hoe te handelen om 'onvindbare' voorouders toch te achterhalen.

1. Probeer te weten te komen hoe de naam die u zoekt vroeger werd uitgesproken en opgeschreven. Met vroeger bedoel ik dan vóór 1800, toen men nog geen spellingsregels had en men alleen volgens de klank - fonetisch - te werk ging.

Ruim veertig jaar geleden liep ik vast met een onderzoek naar Anna van der Hart, gehuwd te Amsterdam en komende van Haarlem. Vervolgens daar de doop gezocht, maar helaas niet te vinden. Ineens schoot mij het zesde couplet van het Wilhelmus te binnen met als laatste regel "de tyrannie verdrijven, die mij mijn hert doorwond." Ik keek bij 'van der Hert' en de voorouders lagen voor me.

Bent u een Alberts kwijt, zoek dan ook bij Elberts etcetera.

2. Let op de schrijfwijze van letters, die ongeveer hetzelfde klinken.

De echt Brabantse naam Van der Ven heb ik altijd met een 'v' gezien. Echter, bij de Helmondse/Bakelse naam Vriens wordt het al anders. Bent u een Vriens kwijt, kijk dan eens bij Frins, misschien heeft u succes. Zoek Sanders ook bij Zanders en Couwenberg bij Kauwenbergh enz. enz.

3. Doordat, zoals ik reeds stelde, men de namen fonetisch neerschreef, dient u zich af te vragen: hoe spraken de vroegere Helmonders hun naam uit?

In Helmond heeft men al de Duitse 'ei' voor de Nederlandse 'ee'. Laat een Helmonder maar eens tot drie tellen. Hij schopt ook niet iemand tegen zijn benen, maar tegen zijn 'bein'. Zoekt u dus tevergeefs een Van Bree, tien tegen één, dat u hem onder Van Breij vindt. Als de pastoor of dominee een Van Bree naar zijn naam vroeg, hoorde hij hem duidelijk 'van Breij' zeggen, en dus schreef hij dat dan ook op.

Een dominee in Helmond hoorde een Van Zeelst duidelijk 'van Zeilst' zeggen. Dat kende hij niet. Wellicht kwam hij uit de buurt van Utrecht en schreef hij hem in als Van Zeist! Een ander had wellicht nooit de naam Sanders gehoord en maakte daar 'van der Zande' van.

4. Een verdere moeilijkheid is, dat men alle 'van der'-namen onder Ver.... moet zoeken. Van der Dussen onder Verdussen, Van Bakel onder Verbakel en Van der Spaget (de uithoek onder Stiphout) onder Verspaget.

Natuurlijk komt de tegenovergestelde vorm ook voor: Verdonk wordt dan Van der Donk.

5. Er zijn nog talrijke andere voetangels en klemmen die de genealoog op zijn weg kan tegenkomen. Enkele jaren geleden zag ik dat ongeveer tien jaar ervoor in het genealogisch maandblad 'Gens Nostra' een stukje was geschreven, waarin de familienaam Daldorff (later Daaldrop) voorkwam. Bij de plaats van herkomst stond Melder met een vraagteken. Men kende dat plaatsje niet. Nu bleek mijn voorvader een broer van de gezochte persoon. In mijn stukken stond als plaats van herkomst Meldorf en dat was ook juist. Het 'Melder?' kwam uit een ondertrouwakte uit Amsterdam en was slecht geschreven of anderszins onleesbaar geworden. In de ondertrouwakte van mijn voorouder, een broer van de gezochte persoon, ook te Amsterdam, stond duidelijk Meldorf.

Wat valt hieruit te leren?

a. Publiceer.

b. Loop toch zeker alle genealogische tijdschriften door om te zien of er al iets over uw voorouders geschreven is. Dat is veel meer, dan u denkt...

c. Loopt u met een onderzoek vast, probeer dan om met een broer of zuster verder te komen.

Dit speelt niet alleen vóór 1811, maar ook en vooral direct na de invoering van de Burgerlijke Stand. Overlijdt een voorouder bijvoorbeeld in 1805 en u weet niet waar hij is geboren, tracht dan een broer of zus te vinden. Misschien is deze na 1811 overleden. Als u dan geluk heeft staat in de overlijdensakte waar hij of zij is geboren. Dat zou moeten zijn, maar is vooral in de beginperiode van de Burgerlijke Stand niet altijd het geval. De mogelijkheid, dat de persoon die u zoekt in dezelfde plaats is geboren als broer of zus is zeer groot.

Maar nogmaals: loop alles goed na en publiceer!

6. Ik heb het hiervoor reeds geschreven, maar er is veel en veel meer opgeschreven en nagelaten, dan u denkt. Ook van uw voorouders.

Toen ik vijftig jaar geleden in Den Bosch met mijn onderzoek begon zaten we in de studiezaal meestal met twee personen, de heer Smulders en ik. Soms waren we met drie bezoekers en één keer heb ik meegemaakt, dat we met vieren waren. Nu zijn er in het Rijksarchief in Den Bosch soms op één dag meer dan 100 bezoekers.

Wat houdt dat in?

Dat veel van het onderzoek, wat men anno 1990 doet in het tijdperk van vóór 1900, voor niets wordt gedaan, want dat is al uitgezocht. Van de tijd vóór 1800 is weer veel meer uitgezocht.

Waar blijft al dat werk? Thuis in de la en na overlijden in de vuilnisbak?

Voor echte Helmondse families geldt het voorgaande in nog sterkere mate. Telt u maar na. Iedereen heeft twee ouders en bijna altijd vier grootouders. In de meeste gevallen dus acht overgrootou-

ders. Zo doorgaande zouden er omstreeks 1732 reeds 1024 moeten zijn op een totaal van ca. 2400 inwoners. Heel Helmond, de autochtonen wel te verstaan, is dus familie van elkaar. Gelooft u het niet???

ZOEK HET DAN ZELF MAAR EENS UIT!

(en.... publiceer de uitkomst.)

Opmerkelijke zaken.

J.C.P. Vogels.

Niet elke stamboomonderzoeker zal onderstaande zaken tegenkomen. Toch vond ik ze opmerkelijk genoeg om te vermelden. Achtereenvolgens zullen besproken worden:

- onwettige kinderen
- foutieve D.T.B.-inschrijvingen
- achter- en bijnamen
- vrouwelijke achternaamsvererving

Tenslotte kunt u iets lezen over kwartierstaatsnummering.

1. Onwettige kinderen.

Onwettige kinderen komen in elke familie voor, zowel vroeger als tegenwoordig. Bij onderzoek vóór 1600 moet u niet vreemd opkijken als u onwettige kinderen tegenkomt van priesters! Ook komen ze in sommige families veel vaker voor dan bij andere. Jan II van Berlaer, heer van Helmond tot 1425, verwekte er zelfs 17. Dezen gingen zich Van Helmond noemen. In de meeste andere gevallen dragen de kinderen de familienaam van de vader, tenzij de vader niet bekend was of niet bij de doopinschrijving vermeld staat. De doopinschrijvingen van vóór 1811 bevatten meestal de naam van de vader.

In de geboorteakten van de Burgerlijke Stand komen de namen van de betreffende vaders niet voor. Wel werd er een kanttekening gemaakt bij de akte als het kind door een later huwelijk van de ouders alsnog werd erkend en gewettigd. Deze achternaamsaanpassing is niet altijd verwerkt in de jaarlijkse of tienjaarlijkse klappers.

Staat een persoon ondanks de bekendheid van naam en geboortedatum, niet in een van de klappers, raadpleeg dan de geboorteakten op datum. De mogelijkheid bestaat, dat de persoon in kwestie in de

geboorteakte onder de achternaam van zijn moeder vermeld staat.

Uit de geboorteakten van de Burgerlijke Stand komt u, zoals gezegd, in principe alleen de naam van de moeder te weten. Raadpleging van de doopinschrijving kan uitkomst bieden. Uit de periode 1811-1828 bleek dat in 50% van de gevallen de doopinschrijving van de onwettige kinderen alsnog een vader opleverde. Het rechterlijk of de notariële archieven kunnen uitkomst bieden als er voor een onwettig kind financiële afspraken tussen de vader en de moeder zijn gemaakt.

2. Foutieve D.T.B.-inschrijvingen.

Zo af en toe komt het voor dat de naam of de sexe van een kind in de doopregisters verkeerd vermeld zijn. Een mooi voorbeeld daarvan zijn Adriana Slooten en Wilhelma van Stiphout. Beiden overleden na 1811, dus de namen van hun ouders waren via de overlijdensakten van Adriana en Wilhelma te achterhalen. Hun vermoedelijke geboorteplaats en -jaar bleek ook uit de volkstellingsregisters van 1810. Alle broers en zussen van de beide meisjes konden worden herleid. De doopdata bij beide gezinnen gaven geen hiaten. Uit de namen van de doopgetuigen van Adriana en Wilhelma bleek echter, dat beiden toch in de betreffende gezinnen thuis hoorden. De ouders van Adriana hadden wel een Adrianus laten dopen in het vermoedelijke geboortear van Adriana. Bij Wilhelma was hetzelfde te constateren. Daarop werden de overlijdens- en begraafregisters nageplozen. Dat leverde niets op. Beide jongetjes waren niet overleden! Er bleef niets anders op, dan te constateren, dat de pastoor zich in de sexe van de dopeling had vergist.

Behalve een vergissing van de pastoor is het ook mogelijk, dat de ouders een kind anders zijn gaan noemen. Gelukkig is dit in de periode 1709 -1737

gemakkelijk te controleren met behulp van de jaarlijkse hoofdgeldlijsten.

Uit Aarle-Rixtel is een Ludovicus Swinkels bekend, die door het leven ging als Peter Swinkels. In Stiphout woonde een Christina Goorts, die echter als Theodora gedoopt was.

Bij andere namen is het makkelijker om verbanden te leggen, zoals bij Wilhelma-Willemijn, Jacomijn-Jacoba of Judocus-Joost-Josephus. Bij namen als Vijke (Genoveva), Fijke (Sophia), Sijke (Lucia) en IJke (Ida) is het weer uitkijken.

Hoewel de meeste persoonsnamen in de RK-doopt- en trouwboeken een Latijnse uitgang krijgen, valt er zo af en toe nog wel eens een roepnaam te lezen.

3. Achter- en bijnamen.

Bijnamen zijn al in gebruik vanaf de vroegste tijden. Ze kunnen betrekking hebben op lichamelijke kenmerken, maar ook op het beroep, dat uitgeoefend werd. Zo kunnen personen gelijktijdig in archiefstukken voorkomen onder hun patroniem, familienaam en bijnaam! Er zijn ook gevallen, waarbij door personen van één gezin of familie meerdere achternamen gehanteerd werden.

Zoekend van het verleden naar het heden is een en ander vaak wel te verklaren, maar teruguit zoekend kan het zeer verdragend werken.

Als voorbeeld kan de familie Slooten/van Eijck dienen. De Helmondse nakomelingen uit het begin van de 18e eeuw staan vermeld onder hun patroniem, de naam Van Beeck (geboorteplaats van hun vader?), alsmede onder de vele variaties op de familienaam Slooten. De nakomelingen uit het midden van de 18e eeuw worden in de meeste gevallen als Van Eijck gedoopt. Bij één tak blijft Van Eijck de achternaam, bij een andere tak wordt hij weer vervangen door Slooten.

In de periode 1630 - 1730 ben ik de volgende familienaam-combinaties tegengekomen in de Helmondse

archieven:

Van Asten-Cuijpers
Brouwers-Van Asten
Braex-Brox-Van Horevoort
Banckers-vd Duyseldonck
Bants-Van Stiphout
Bocx-Bosch
Vd Boomen-Van Deursen
Van Brandevoort - Ver-
schuijlen
Deckers-Hagemans
Deckers-vd Sanden
Van Deursen-Keijzers
Van Dijk-Spaens(s)en
Deckers-vd Eventuin
Van Geldrop-Slimmens
Van Geldrop-Limpen
Van Gerwen-Haenen

Van Gerwen-Kentzers
Gulten-Clompers
Luijmans-Sueten
Ketelaars-Campers
Vd Kerkhof-Vetten
Huijglas-Uglas-Kete-
laars
Seeldraaijers-vd Stij-
l(en)
Van Oeckel-Raijmakers
Van Lierop-Baeckermans
Vermulst-Van Thiel
Wagemans-Spaencen
Vd Weijdenberg-Gulic-
kers
Van Woensel-Swagers.

Ongetwijfeld zijn er vele andere familienaam-com-
binaties onopgemerkt gebleven.

4. Vrouwelijke achternaamsvererving.

Hiermee bedoel ik het vererven of gaan gebruiken van (groot-)moeders familienaam door de (klein-) kinderen. Voor 1700 komt dit gebruik in Helmond nog wel eens voor als men van vaders kant geen familienaam bezat en als de familie van (groot-)moeders kant meer 'standing' had. In de omliggende dorpen komt het ook nog na 1700 voor, mogelijk wel omdat 'moeders' familie beter bekend was.

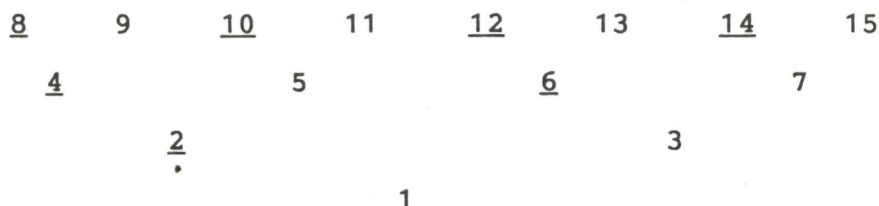
Als Helmonds voorbeeld kan de familie Eijnhouts dienen. De slachters-tak van deze familie heeft zijn achternaam overgenomen van een vrouwelijk lid, dat ca. 1610 in Helmond huwde met een Michiel Jan Maessoon. In de omgeving van Helmond is dit verschijnsel aan te treffen bij onder andere de families Vogels, Swinkels, Van Duijnhoven, Roijak-
kers, Van Vijfeijken en Strijbosch.

Tenslotte iets over kwartierstaatnummering. Het middelste blad van deze stamboom-special heeft een blanco kwartierstaat met twee aanvullende kwartierstaatbladen. Indien u dit blad voor gebruik enige malen kopieert, is het optimaal te gebruiken.

Het is eenvoudig om de kwartierstaatnummering (vooroudernummering) aan te brengen.

Genummerd wordt van onder uit, van links naar rechts per generatie.

Nummer 1 deelt u toe aan uzelf of aan uw kinderen (die dan als a, b, c etcetera vermeld worden) De nummers 2 en 3 zijn bestemd voor uw vader en moeder, de nummers 4 tot en met 7 voor uw grootouders, 8 tot en met 15 voor uw overgrootouders etcetera volgens onderstaand schema.

Het nummer van de vaders is steeds het dubbele van dat van de zoon of dochter. Het nummer van de erbij horende moeder volgt op dat van de vader. Bovenstaand zijn de vadernummers onderstreept.

Bent u bovenaan met het invullen van het eerste vel, dan kunt u een vervolgveld gebruiken, waarbij u onderaan begint met de generatie 32 tot en met 63.

Nuttige adressen.

Genealogische werkgroep Heemkundekring Helmond-
Peelland:

J.C.P. Vogels	Nemerlaerhof 76,	5709 NL	HELMOND
A.J. Bodemeijer	Noordende 36,	5701 SR	HELMOND
W.J. Eijs	Boerhaavelaan 50,	5707 SL	HELMOND
A.L. van Tilburg	Jekerstraat 111,	5704 MK	HELMOND

Gemeentelijke archiefdienst Helmond (GAHm),
Molenstraat 121, 5701 KB HELMOND

openingstijden: dinsdag t/m vrijdag: 9.00-16.30 u.
donderdag tevens :18.30-22.00 u.

Rijksarchief in Noord-Brabant (RNB)

Zuid-Willemsvaart 2, 5211 NW 's-Hertogenbosch.

open: maandag : 13.30-17.00 uur

dinsdag-vrijdag: 9.00-17.00 uur

zaterdag : 9.00-12.30 uur. (stukken

voor vrijdag 12.30 uur
aanvragen!)

Centraal Bureau voor Genealogie (CBG),

Prins Willem-Alexanderhof 22, 2595 BE DEN HAAG.

Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV),

Postbus 976, 1001 AZ AMSTERDAM.

NGV, afd. Kempen- en Peelland:

Eimerick 65, 5653 RK EINDHOVEN.

Gegevens bij de genealogische werkgroep.

De heer Eijs heeft in 1988 de genealogie Sanders uitgegeven met daarin ook een naamindex op de aangetrouwde personen.

De heer Bodemeijer heeft naast zijn 'gereconstrueerde bevolkingsregister' van 1732 (hoofdgeldlijst 1732) nog stamboomgegevens betreffende de families Van Bokhoven, Van Duppen, Van de Laak, Van Lierop, Coolen-Kamp, Van Lieshout, Melters en Van Stiphout. De laatste vier zijn slechts gedeeltelijk uitgezocht. Tevens beschikt de heer Bodemeijer over diverse kwartierstaten van Helmondse personen.

De heer Van Tilburg heeft gegevens over de families Van Tilburg, Van Hout, Van Lieshout, De Greef, Klomp en Van den Hurk. In zijn kwartierstaat bevinden zich vele andere Helmondse families.

De heer Vogels heeft stamboomgegevens over de vele Peellandse 'Vogels', de familie Swinkels, Van Zantvoort, en Van de Westerlo. Tevens heeft hij een 15-tal multomappen met aantekeningen over Helmondse personen, gezinnen en families, meestal van vóór 1800.

HELMONDSE BIJNAMEN

Dat veel Helmonders, naast hun eigenlijke naam, een bijnaam hadden, moet ieder bekend zijn. Dat blijkt, ten overvloede, uit een spotdicht dat al sinds het begin van deze eeuw in onze stad circuleert. Het begint aldus:

*De Helmonders horen
tot een deftig soort volk;
al heeft hij de pet op
en draagt zij de scholk.*

*Al hebben ze geen centen,
ze zijn toch voornaam,
want ieder in Helmond
heeft een dubbele naam.*

Vaak had de bijnaam betrekking op een menselijke zwakheid, op een opvallend uiterlijk, op een gelijkenis met een (vaak) zachtaardig diertje of dreef het de spot met het lachwekkende van een aparte gewoonte.

Zo kon het bijvoorbeeld in de vorige eeuw gebeuren, dat iemand die sprekend op een vrolijk paard leek d'n Bles werd genoemd. En dat diens zoon in het huwelijk trad met de dochter van 't Schöpke, uit een geslacht dat een treffende gelijkenis vertoonde met met een schaap.

Kwam de buurt, plus de regio, feliciteren, dan kon je stadgenoten aantreffen zoals: d'n Bukkem, d'n Aap, de Kater, de Vlooi, d'n Bèèr, de Krulsies, de Paddewat of 't Meuske. Terwijl in de bijkeuken d'n Dunne in druk gesprek gewikkeld was met Pruimke Links of met d'n Ertsoep, de Streuf of d'n Erpel.

Maar ook Mie Mop liet zich niet onbetuigd en sprak, onder vier ogen met 't Scheel Anneke; een conversatie, waarin zich soms Mie Kras of 't Keutelke mengden.

De Poepert en Jan Gat hielden zich wat afzijdig, terwijl de Houtere Jilles de kat (soms tweemaal per dag) uit de boom keek.

Het gespreks-thema van ieder werd natuurlijk beheerst door de bruiloft van het paar, de verrichtingen van voetbalclub H.V.V. of turnvereniging Ulsie Dulsie; de slimheid van veldwachter Jan d'n Bok of de dagprijs van het geiteboutje van slager Naris d'n Turk.

En dat alles doorspekt met een stukje buitenlands, want de tweede taal van de wevers, was net als die van onze diplomaten: het Frans.

Dan kon je telkens weer zinnen opvangen met woorden als: ravazie, petazie, compassie, feducie, silans of trammelant. Of accorderen, koet-ke-koet, beskwiet, briek, pattefoon en sur-plas.

Of soms: koket, kanapé, merci, malloot, tailleur, piraat, katastrofe en joyeus.

Of soms: aveseren, nondedju.....!

Jan Zeeuwen

**DAKBEDEKKINGSBEDRIJF
A.M. VAN DE KERKHOF**

* *Nieuwbouw*

* *Onderhoud*

* *Renovatie*

* *Geen voorrijkosten!*

JAC HEERENSTRAAT 8
5706 TD HELMOND

TEL. 04920-40237
TEL. MAGAZIJN 04920-24696

